

51

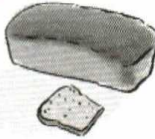

Paw czy paf?

ubezdźwięcznienie spółgłosek na końcu wyrazu

→ SEE ENGLISH TRANSLATION ON PAGE 96

CD
85

Proszę wysłuchać nagrania i zapisać, jak w poniższych słowach są wymawiane wyróżnione spółgłoski.

1	2	3	4
paw [pa_f]	sad [sa__]	chleb [chle__]	obraz [obra__]
5	6	7	8
astrolog [astrolo__]	paż [pa__]	lekarz [leka__]	jeż [je__]
9	10	11	
telewizj [telewi__]	śledź [śle__]	brydż [bry__]	

Warto wiedzieć, że... Głoski dźwięczne: **b / d / g / w / z / ż / ź / rz / dz / dź / dż**, które znajdują się w wygłosie, czyli na końcu wyrazu, tracą swoją dźwięczność i są wymawiane jako głoski bezdźwięczne:

b	d	g	w	z	ż	ź / rz	dz	dź	dż
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
p	t	k	f	s	ś	sz	c	ć	cz

Zasada ta powoduje, że piszemy: *samocho**d***, *biolog*, *masa**ż***, ale mówimy: [samochut] / [biolok] / [masasz]. Zobacz też: rozdziały 52–54.

Pozostałe głoski dźwięczne: **m / n / ń / r / l / ł / j** nie mają w języku polskim swoich bezdźwięcznych odpowiedników.

- A** Korzystając z podpowiedzi dotyczących wymowy wyróżnionych spółgłosek, proszę przeczytać poniższe słowa, a następnie wysłuchać nagrania i porównać swoją wymowę z wymową lektora.

1	b → [p]	kubki, rybki, torebki
2	d → [t]	budka, kłódka, łódka
3	w → [f]	zabawka, huśtawka, owca
4	z → [s]	bluzka, kózka, Zuzka
5	ź → [ś]	gryźć, wieźć, wynaleźć
6	rz/ż → [sz]	krzak, krzesła, przesłać
7	dz → [c]	posadzka, zasadzka
8	dź → [ć]	chodźcie!, jedźcie!, siedźcie!

- B** Proszę zdecydować, w których słowach wyróżnione spółgłoski tracą swoją dźwięczność, a w których zjawisko ubezdźwięcznienia nie zachodzi.

autobus	burza	dźwiga	Francuzka	kierowca	koledzy
kredki	leżak	łóżko	mężczyzna	prezent	przepis
tramwaj	trąbka	woda	wtorek	zegar	znaleźć
					źle
słowa, w których spółgłoski tracą dźwięczność			słowa, w których spółgłoski nie tracą dźwięczności		
Francuzka			autobus		

- !** **Warto wiedzieć, że...** Sąsiadujące ze sobą głoski mogą upodobniać się do siebie pod względem dźwięczności. Jeśli spółgłoska **dźwięczna** (b, d, g, w, z, ź, ż/rz, dz, dź) znajduje się obok spółgłoski **bezdźwięcznej** (c, ć, f, k, p, s, ś, t, cz, sz) to traci swoją dźwięczność, np. torebka [torepka], wtorek [ftorek], trzy [tszy]. Zjawisko odwrotne, zwane udźwięcznieniem, zachodzi znacznie rzadziej, np. prośba [proźba]. Zobacz też: rozdziały 51, 53, 54.

- A** Korzystając z podpowiedzi, proszę przeczytać na głos poniższe teksty. Następnie proszę przeanalizować, w jakich pozycjach wyróżnione spółgłoski tracą swoją dźwięczność, a kiedy pozostają dźwięczne.

ZRÓB zAKUPY ;-)
[b]
WRACAM PÓŹNO z PRACY ;-(
[s]

Tomku!
Zjedz zobiad. Po południu weź zKaktusa
[dz] [t] [s]
na dłuuuugi spacer.
Mama

Kochanie,
odbierz zbabcię z dworca.
[rz] [z]
O 18-ej masz dentystę.
Bądź zpunktualny!
[ć]
Całuję A.

Tato!
Jesteśmy w kinie.
[f]
Przyjedź z po nas o ósmej.
[sz] [ć]
Buziak ♥ Ela

- B** W każdym z poniższych zdań zaznaczono ilość spółgłosek, które należy przeczytać jako głoski bezdźwięczne. Proszę je odnaleźć i podkreślić, a następnie przeczytać na głos wszystkie zdania.

- a [2] Pozdrów zKasię i zKrzysia!
- b [4] Weź suszone śliwki, trzy pomarańcze i kilogram bananów. Czas na sałatkę owocową!
- c [3] Jest już prawie ósma. Jeśli nie chcesz się spóźnić, to pojedź taksówką do pracy.
- d [3] Bożenko, przyjdę do ciebie w czwartek.
- e [5] Ciasto upieczone przez twojego dziadka jest przepyszne!
- f [2] Nasz samochód potrzebuje dobrego mechanika.

Warto wiedzieć, że... Słowa wymawiane w zdaniach czy zwrotach tworzą pewien ciąg, w którym zakończenie jednego słowa, łączy się z początkiem słowa następnego, uruchamiając w ten sposób różne procesy artykulacyjne.

W zdaniu: *Zrób zakupy* [zrub zakupy] wyróżniona spółgłoska nie traci swojej dźwięczności, gdyż znalazła się w sąsiedztwie drugiej głoski dźwięcznej. Zjawisko odwrotne zachodzi natomiast w zdaniu: *Bądź punktualny* [bońć punktualny]. Tutaj głoska bezdźwięczna narzuca brak dźwięczności głosce ją poprzedzającej. Zobacz też: rozdziały 51–52.

Opisywane mechanizmy dotyczą także wyrażen przyimkowych, dlatego piszemy: *z dworca, z pracy, w kinie*, a mówimy: [zdworca] / [spracy] / [fkinie]. Zobacz też: rozdział 49.

- A** W poniższym e-mailu zaznaczono miejsca, w których zachodzi zjawisko ubezdźwięcznienia spółgłosek. Proszę zapisać, jak należy wymawiać wyróżnione spółgłoski.

Do: przemekmaj@gmail.com + Kopie do + Ukryte kopie do

Temat: spotkanie !

Załączniki: z komputera

« użyj edytora html

Cześć **Przemku!**
[SZ]

Jesteśmy **w** Krakowie już **cz**tery dni! To niesamowite, że po pięciu latach
[] []
znów **s**iedzimy **z** Claire w naszej ulubionej kawiarni na Rynku i pijemy
[] []
czekoladę, która ma ten sam niepowtarzalny smak! Zwiedzamy Stare
[]
Miasto, odkrywamy na nowo Kazimierz. Pub **Szybki Lolo** to nasz numer
[] [] []
jeden! ;-) Ogromnie spodobało się nam Muzeum Sztuki **W**spółczesnej.
[]

W sobotę planujemy pojechać do Zakopanego. Wahamy się tylko, co
[]
wybrać: pociąg **g** czy autobus. Na niedzielę nie mamy jeszcze planów...
[] []

Może umówimy się na obiad? **Pow**spominamy stare czasy ;-)
[] []

Daj znać, jeśli masz czas. Czekaemy na odpowiedź!
[]

Pozdrawiamy
Anne&Claire

- B** Proszę przeczytać na głos tekst e-maila z ćwiczenia A.

W każdym z rzędów znajduje się jedno słowo, które różni się od pozostałych pod względem jakości wymowy wyróżnionej głoski. Proszę przeczytać na głos poniższe grupy słów i zdecydować, które to słowo. W razie wątpliwości proszę skorzystać z informacji zamieszczonych w rozdziałach 10, 11 oraz 51, 52.

1	język	mięso	<u>zęby</u>	często
2	trzy	brzuch	krzesło	przygoda
3	torebka	chleb	żabka	doła
4	jasnowidz	wyprowadzka	kukurydza	flamandzka
5	trąby	kapał	skąpy	wziął
6	wieża	bagaż	łóżko	ważka
7	woda	słowa	kwiat	wujek
8	zamknęli	pięć	będzie	łabędź
9	rzeka	dobrze	przewodnik	dworzec
10	bluzka	zegar	koza	Tamiza
11	piątek	trójkąt	pieniądze	łąka
12	ryba	bajki	kraby	szybki

- A** Proszę przeczytać poniższe rymowanki, a następnie odnaleźć w ramce odpowiednie słowa stanowiące rymy do wyróżnionych wyrazów.
Uwaga! W ramce podano więcej słów niż to jest potrzebne.

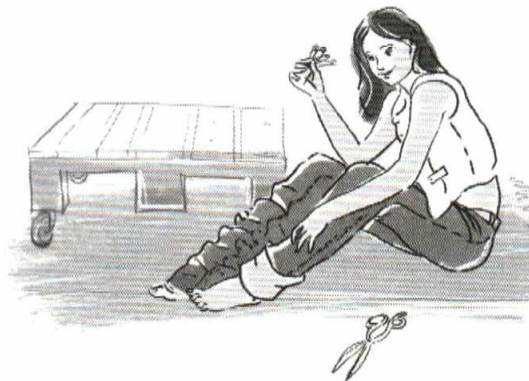
Duszek felg gwiazd jeść jeż Krak
 las lizaki maszt muszka nogawki
 piski sad szafek ząbki zupki

1

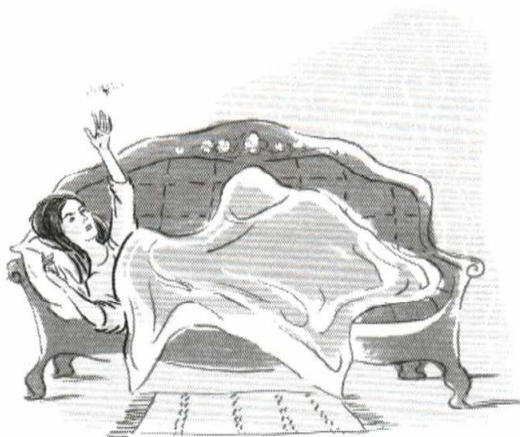
Czy **wiesz**,
 co je jeż ?

2

Muszę mieć cztery **agrafki**,
 żeby podwinąć te długie _____.

3

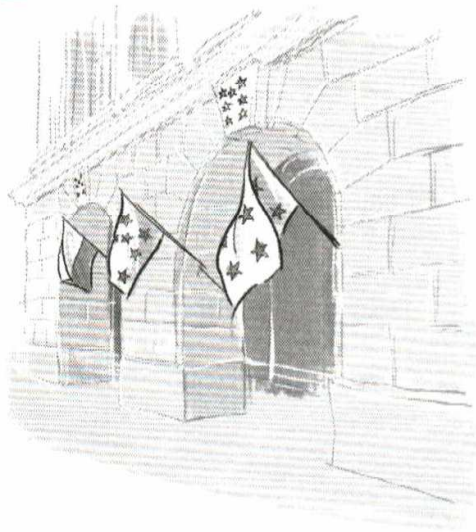
Koło mego **łóżka**
 lata mała _____.

4

Ile **flag**
 miał król _____ ?

5

Kilka polskich **miast**
ma w herbie siedem _____.

6

Ile **lat**
ma ten stary _____?

7

Z tej **walizki**
dochodzą dziwne _____.

8

Mam dwa **kubki**
chińskiej _____.

B Proszę wysłuchać nagrania i sprawdzić, jakie jest poprawne rozwiązanie ćwiczenia A.